

KİTAP TANITIMI VE TENKİTLER

**YAŞAR, Süleyman (2013). *Faiz Lobisi-Paranızı Nasıl Çaldılar.*
İstanbul: Çıra Yayınları. ss. 144.**

Arş. Gör. Uğur URSAVAŞ*

Faiz lobisi kavramını Gezi Parkı olaylarından sonra sıkça duymaya başladık. Özellikle Başbakanın faiz lobisi çıkışları bu konuyu daha önemli hale getirdi. Ancak Gezi olaylarına kadar çoğumuzun belki de hiç duymadığı faiz lobisi hakkında bir çok kişinin fazla bilgisi yoktu. Gezi Parkı olaylarının arkasında faiz lobisinin olduğunu savunan bir çok kişinin aksine, bunun çok saçma olduğunu, faizlerin piyasada kendiliğinden belirlendiğini savunan, faiz lobisinin gezi parkının ortaya çıkış sebebini saptırmak için ortaya atılmış olduğunu düşünen kişi sayısı da azımsanmayacak sayıdaydı. Gerek görsel gerek yazılı medyada faiz lobisinin varlığı hakkında çok farklı haberler yer alıyordu.

Bu bilgi kirliliği içerisinde faiz lobisi hakkında bilgi edinmek isteyen kişilerin ihtiyacına cevap verir nitelikte olan Çıra Yayınları'ndan çıkan Süleyman Yaşar'ın "Faiz Lobisi-Paranızı Nasıl Çaldılar?" kitabı faiz lobisi kavramını birçok farklı yönden inceliyor. Faiz lobisinin tanımından, yurt dışında nasıl ortaya çıktığına; faiz lobisinin nasıl çalıştığından, The Economist dergisinin Türkiye'ye olan ilgisine kadar birçok farklı başlık altında bizlere faiz lobisinin gerçekte var olduğunu gösteriyor.

FAİZ LOBİSİ NEDİR? NASIL ÇALIŞIR?

Paranın fiyatı ucuzken işte bu ucuz parayı pahalı fiyattan satıp kolay kazanç elde edenlere faiz lobisi diyoruz (s: 9-10). Süleyman Yaşar kitabında faiz lobisi kavramını bu şekilde veriyor. Nasıl çalıştığı konusuna gelince cevabı tek cümleyle açıklamak mümkün aslında. Yapay riskler yaratmak.

Faiz lobisi ülkelerde değişik yollarla yapay riskler yaratarak paranın fiyatını yani faizi yükseltip, haksız kazanç elde ediyor. Yazar bu durumu şöyle açıklıyor: Kendi ülkemizi ele alırsak... Türkiye'nin kredi notunun düşük olması için bazıları ellerinden geleni yapıyorlar. İçeriden ve dışarıdan medya yoluyla Türkiye hakkında olmayan riskleri yaygınlaştırıyorlar. Böylece ülke risklerini belirleyen kredi derecelendirme kuruluşlarıyla anlaşarak ülke risklerinin artırılması için düşük not vermesini sağlıyorlar. Bu düşük notları risk artırıcı faktör olarak değerlendirip o ülkenin borç alma faizlerini yükseltiyorlar. Doğrudan yabancı sermaye girişini engelliyorlar. Ya da gerilemesi gereken faizlerin gerilemesini engelleyerek haksız kazanç elde ediyorlar (s:10).

---

* Bülent Ecevit Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü Doktora Öğrencisi. İrtibat:
ugurursavas@hotmail.com, Tel: 0-372-257-4010 (1669).

Bunun en güzel örneği çok uzak olmayan bir tarihte yaşandı. Gezi Parkı olaylarından önce Türkiye’de ekonomik göstergeler oldukça iyi durumdaydı. Hatta reel faizler negatif düzeyde seyrediyordu. Bu faizden nemalanan kimselerin çok hoşuna giden bir durum değildi elbette. Sonra Taksim olaylarının patlak vermesi ve yaşanan gelişmeler...

Gezi Parkı olaylarından sonra 25 Haziran 2013 tarihinde Star Gazetesi ‘nin internet sitesinde yer alan haberin başlığı şu şekildeydi: "Faiz lobisi bir günde fazladan 110 milyon TL’yi cebe indirdi. ". Habere göre gezi parkı olaylarından sonra hazinenin yaptığı 1. ihalede 5 yıllık tahvil faiz oranı Gezi Parkı olayları öncesinde 5.93 seviyesinde iken, olaylar sonrası yapılan ihalede 2-3 puanlık artışla 8.93 oldu. Bu faiz artışının hazineye ek maliyeti yaklaşık 68 milyon lira oldu. Yapılan 2. ihalede ise 10 yıllık 6 ay kupon ödemeli devlet tahvilinin faizi yaklaşık 2 puan artışla 0.94 puandan 2.95 oldu. Bu yükseliş de hazineye ek faiz yükü olarak yaklaşık 43 milyon lira getirdi. Sonuç olarak hazine yaklaşık 110 milyon lira ek faiz ödedi.

Faiz lobisinin nasıl çalıştığı bu haberde gizliydi aslına. Faiz lobisi ülkede yapay risk yaratarak faiz oranının yükselmesini sağlayıp bundan 110 milyon lira kazanç elde etmişti.

LIBOR MANİPLASYONU

Kitapta yer alan LIBOR manipülasyonunun anlatıldığı bölüm en önemli bölümlerden biri. Sebebi ise faiz lobisinin gerçekte var olmadığını savunan kişilere var olduğunu çok somut örnekle göstermesi.

Süleyman Yaşar kitabında faiz lobisinin ilk önce yurtdışında ortaya çıktığını belirterek bunu Libor manipülasyonuna bağlıyor. LIBOR (Londra Bankalararası borçlanma faizi oranı)’un belirli istatistiklere göre değil de bu faiz oranını belirleyen kişilerin kendi karları için uygun bir faiz oranı belirlediğini söylerken bunun etkilerinin ne kadar geniş olacağını ise şu cümlelerle ortaya koyuyor: Gelelim LIBOR belirlenirken yapılan hileye? Londra bankalararası borçlanma faiz oranı (LIBOR) her gün saat 11:10’ da 16 banka tarafından belirleniyor ve Thomson Reuters tarafından Londra saatiyle 11:30’da LIBOR ilan ediliyor. Bu belirlenen günlük faiz oranı , küresel piyasalarda pek çok finansal işlemde eşik değer olarak kabul ediliyor. Ülke bonusu satışından şirket borçlanmalarına, konut kredisinden otomobil kredisine kadar pek çok borçlanma işlemi LIBOR dikkate alınarak yapılıyor. LIBOR’un eşik değer olarak kullanıldığı toplam finansal küresel işlem hacminin 800 trilyon dolar olduğu belirtiliyor (s: 11).

Kitapta bize yurtdışında faiz manipülasyonuna karışan diğer bankalar hakkında da bazı bilgiler veriyor. Örneğin 4 büyük İngiliz Bankasından biri olan Barclays’in faizleri istediği gibi belirlediğinin ispatından sonra toplam 453 milyon dolar ceza ödemeyi kabul ettiği yer alıyor. Bu da faiz lobisinin gerçekten var olduğunun en önemli kanıtlarından biri olarak karşımıza çıkıyor.

Ayrıca bir çok uluslararası bankanın da işin içinde olduğu kitapta şu cümlelerle yer alıyor: Soruşturmanın sonucuna göre çok sayıda bankanın işin içinde olduğu tespit edildi. Barclays, Deutschebank, Citibank, Credit Suisse, Bank of America, JP Morgan,

Rabobank, RBC, UBS, Royal Bank of Scotland, Loyds, HSBC, Morgan Stanley, West LB, Norunhuckin, HBOS, BTMU (s: 41)

RANT KOLLAMA

Kitapta sıkça yer alan kavramlardan olan rant kollama kavramından bahsetmek gerektiğini düşünüyorum. Prof. Dr. C.C. Aktan'a göre çıkar ve baskı gruplarının devlet tarafından " suni" olarak yaratılmış bir ekonomik transferi elde etmek için giriştikleri faaliyetleri ve bu amaçla yapmış oldukları harcamalara Rant Kollama adı verilmektedir (Aktan, 2002: 141).¹

Kitapta Merkez Bankası başkan seçimi için TÜSİAD ile hükümet arasında geçen çekişme oldukça dikkat çekici. Ak Parti görev süresi dolan Süreyya Serdengeçti'nin yerine Albaraka Türk Katılım Bankası Genel Müdürü Adnan Büyükdeniz'i öneriyor. Fakat TÜSİAD bu kararı beğenmeyerek rant kollamak için, baskı yöntemlerinden biri olan yoğun lobicilik faaliyetlerine başlıyor. Medyada Büyükdeniz hakkında asılsız haberler çıkmasını sağlıyor. ve Merkez Bankası'na başkan atama süreci çıkmaza giriyor. Daha sonra olaylar şu şekilde gelişiyor: Atamanın uzaması bankanın kredibilite sorununu da beraberinde getirince, Merkez Bankası Başkanlığı için içeriden yetişen bir aday üzerinde acilen karar alındı ve başkanlığa banka içerisinden Durmuş Yılmaz atandı. Göreve yeni atanan Başkan'ın ilk icraatı, faizleri artırmak oldu. Dışarıdan gelen dalga sonucunda Türk parası değer kaybedince, yeni başkan 2006 yılının Mayıs ve Haziran aylarında politika faizlerini dört puan artırdı. Bu faiz artışı lobinin savunduğu kesime büyük getiri sağladı. Atanan yeni başkan böylece faiz lobisi ve onun patronlarına hemen güven vermiş oldu. Böylece istenen gerçekleşti (s: 21-22).

Rant kollama kavramının oldukça önemli olduğunu söylerken, niçin önemli olduğuna değinmekte fayda var. Rant kollama kavramı sosyal bir israfı yol açmaktadır ve sosyal bir maliyeti vardır. Bu konunun ne kadar önemli olduğunu gösteren bir çok ampirik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar göstermiştir ki rant kollama için yapılan harcamalar bütçe harcamalarının önemli bir kısmını teşkil etmektedir.

Örneğin Katz ve Rosenberg tarafından 1989 yılında yapılan çalışmaya göre Türkiye'de rant kollama harcamaları bütçe harcamalarının ortalama yüzde 7.70'ini oluşturmaktadır. Bu da sosyal maliyetin yani israfın boyutlarının ne kadar büyük olduğunu bize göstermektedir (Aktan, 2002: 147).

Kitapta kanaatimce bazı zorlama yorumlar da yapılmış. Bunlardan biri kitapta yer alan "Rant Kollama ve IMF Anlaşması" adlı bölümde geçiyor. Yazara göre Türkiye'de bankaların durumunun oldukça iyi durumda olduğu bir dönemde Akbank'ın 1724 kişiyi işten çıkarması oldukça yanlış bir karardır.

Anlattığımız bu Akbank olayı emeğiyle çalışan kesimde olumsuz bir beklenti yarattı. Ücretle çalışan kesim "İşimi ben de kaybedebilirim" kaygısıyla harcamalarını

---

¹ Aktan, C.C. (2002). Anayasal İktisat. Ankara: Siyasal Kitabevi.

hemen azalttı. Böylece krizin yarattığı endişe, aslında Türkiye’ de çalışan kesimlere bilerek yansıtıldı. Amacın Hükümeti korkutarak IMF’den borç alınmasını sağlamak olduğunu söylemek her halde abartılı bir değerlendirme olmayacaktır. (s: 33-34) . Yazar Akbank’ın işten çıkarma hakkındaki görüşlerini bu cümlelerle açıklarken cümlenin sonunda “herhalde abartılı bir değerlendirme olamayacaktır” ifadesi kullanmasına rağmen bu yorumun zorlama bir yorum olduğu düşünülebilir. Ücretli çalışan kesimin çoğunun belki de bu işten çıkarma konusundan haberi bile yoktu ki haberi olsa bile 1724 kişinin işten çıkarılmasının bütün ekonomi içinde toplam talebi nasıl bu kadar güçlü şekilde etkilediği sağlam verilere dayandırılmamış gözükmektedir.

Kitap, faiz lobisi ile bizleri aydınlatmasının yanı sıra “Kara para aklayan bankalar”, “Vergi cennetlerinde biriken paralar”, “ Yeni Türk Ticaret Kanunu”, “İşçi ölümlerinin sorumlusu CHP’ mi” gibi bazı başlıklar altında faiz lobisi dışında bazı konulara değiniyor. Kitabı elinize ilk aldığınızda “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun faiz obisiyle ne ilgisi var?” diyerek, kitabı dağınık bulabilirsiniz. Ancak Süleyman Yaşar bu başlıkları faiz lobisiyle çok güzel ilişkilendiriyor.

Faiz lobisinin çokça konuşulduğu bu dönemde bu konu hakkında bizi bilgilendirecek kaynak sayısının yeterince az olması bu kitabı daha değerli hale getiriyor. Faiz lobisini merak edenler için Süleyman Yaşar 144 sayfalık bu kitabıyla bizlere faydalı bir kaynak sunuyor.